

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POSTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

NOVI ČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
— upravnništva št. 328 —

CENE PO POSTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Kaj uče Trbovlje?

Trboveljska stavka je končana. Pokazala je delavstvu toliko zanimivih odkritij, da ne moremo preko nje. V tej stavki je nastopil velekapital prvič strumno organiziran. Delavstvo pa je dobilo od vlade udarec na glavo s tem, da je vlada sredi boja začela preganjati komunistično strokovno organizacijo. Vlada je pritiskala na delavstvo in grozila rudarjem, da jih pokliče na orožne vaje. Pod vplivom treznega dela rudarjev je delavstvo zaključilo nevarni boj in doseglo nekaj uspehov. Bilo bi jih doseglo prvotno več, ko bi bili komunistovski voditelji hoteli sprejeti svojčasni predlog o sodobničku na hiperprodukcijo.

Toda važnejši kot povišanje plač za 25 odstotkov — kar se je doseglo nazadnje — je drugi uspeh. Zopet se je pokazalo, da je premoški kri modernega gospodarstva. Železniški promet je bil močno omejen, žile gospodarstva podvezane in ni bil več daleč čas, ko bi v tornicah začeli ugašati ognji. Stavka je pokazala, da je cel narod, cela družba odvisna od produkcije premoga. Dokazala je pa tudi, da morajo vsi delavci v njej slojti napeti vse sile, da se nidele v njej. Zgodilo se je, da bo kapitalistična družba smela nositi premožovnike v žepu in razpolagati svojevoljno z njimi. Znani veleindustriec Krupp je svoje dni pokazal na esence tvornice in dejal delavcem: »V svoji hiši sem jaz gospod!« Delavski zastopniki so mu odgovorili: »To je hiša naroda, ker jo cel narod rabi.« Tudi premoški rabi cel narod in zato bodo vse socialne ljudske stranke neprestano klicale: Premožovniki morajo postati last naroda, last družbe, ker jih vsa družba rabi. Iz rok kapitalistične družbe morajo preiti rudniki v roke družbe! To je socializacija, ki jo zahtevamo.

Ali je daleč čas, ko bo v Trbovljah vodil vso produkcijo premožovni obratni svet, sestavljen iz zastopnikov rudarjev, konzumentov in države? Nismo proroki, vemo pa, da bo ta čas prišel tem hitreje, čim hitreje se bo delavstvo otrošlo vodstva onih belgrajskih komunistov, ki hočejo tirati delavstvo v revolucijo, v državljansko vojno, ki pa so zamudili priliko doseči za delavstvo, kar je ležalo na krožniku.

Mi delavci smo vojne že siti do grla, sovražimo jo in naj se vodja armade imenuje že Ljenu, Wrangl ali Lemež. Hočemo pa, da se delavno ljudstvo združi v močno organizirano enoto, ki bo prežela od krščanskega duha, in da potem izvojuje svoje pravice.

Sedaj je prišel čas dela. Naši poslanci se bodo v konstituantni borili za to, da se premožovniki socializirajo. Želimo, da stopijo v tem vprašanju v zvezo z vsemi socialnimi strankami. Proti zdrženemu kapitalu naj gredo združene ljudske mase v boj.

Kandidat za finančnega ministra.

O priliki kandidature znanega dr. Veljkovića za finančnega ministra, je poročal belgrajski list »Balkan«, kakšen vnet davkoplačevalec je ta gospod. Dr. Veljković ima v Belgradu hišo s 24 sobami, a je davčni oblasti napovedal višino najemnine z zneskom 3000 dinarjev letno, dočim je splošno znano, da stane danes v Belgradu najemnine za eno samo stanovanje malone mesečno toliko.

Dr. Veljković malec drugega bančni ravnatelj, pa je davčni oblasti označil svojo plačo s 3000 dinarji na leto.

Tako postopajo nasproti državi, kadar gre za njihov žep, tisti visoki gospodje, ki imajo drugače vso državotvornost in ves patriotizem v zakupu, v zakupu pa tudi vsa moč državnega korita. Kdo naj potem še davke plačuje, ako se jim na ta način izmuzavajo bivši in bodoči finančni ministri?

POSEBEN CARINSKI NADZORNIK ZA SLOVENIJO.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Finančno ministrstvo je odločilo, da se za Slovenijo imenuje poseben carinski nadzornik, ki bo imel dolžnost pregledati v Sloveniji vso carinsko službo. Vzrok temu je, da se je v Sloveniji tihotapstvo zelo razširilo.

Prestolni govor in ljudstvo.

V petek je regent otvoril ustavodajno skupščino s prestolnim govorom, ki izraža seveda program sedanje vlade. Glavne misli tega državnega programa so bile sledeče:

»Ustava ima biti obdana z vsemi modernimi pogoji trajnosti in nadaljnega razvoja. Jaz obračam pozornost na enega teh pogojev: Mislim na najvažnejše: To je pravica, pravica vsem delom našega naroda, pravica vsem močnim in slabim, pravica vsem, ki niso našega imena in plemena, pa so naši državljani. Razvoj družbe in države posebno obrača našo pozornost gospodarski pravici. Splošno je prepričanje v svetu in splošna težnja, da je narod vse več in več. Edino tako se ljudska civilizacija zavaruje pred dosedanjimi periodičnimi pretresi. Verska borba med ljudmi in narodi izginja ter stopa v ozadje. Tudi narodna borba se bo ublažila, toda poostrišla se bo gospodarska, ako ne zanesemo v vse misli, delo in odnose v gospodarskem in socialnem življenju težnje po pravici. Tako bo naša država, zasnovana na popolni ravnopravnosti in najširšem demokratizmu, omogočila harmoničen razvoj vseh narodnih sil in ustvarila pot tudi najsiromašnejšemu, da s svojim umom in delom pride do največjega ugleda v družbi in najvažnejšega mesta v državi.«

Cisto prav je, da vlada polaga največjo važnost na to, da se zaneše v vse državno delo težnja po pravici v gospodarskem in socialnem življenju ter da se tako na podlagi popolne ravnopravnosti plemen, harmoničnega razvoja vseh plemenskih, kulturnih in socialno-stanovskih sil in najširšega demokratizma osnuje moderna, življenja zmožna država. To je program, ki je tako lep, da ga moramo le pozdravljati, četudi ni nov in se dandanašnji sam po sebi razume. Cisto drugače pa je, če pogledamo dejanja.

Nemški listi pišejo ob priliki trgovinske pogodbe z Jugoslavijo, da je to eva najbogatejših dežel v srednji Evropi ter ima vse pogoje, da postane središče trgovskega življenja na jugu. V tej deželi pa se vodi taka gospodarska politika, da najvažnejši stan v tej državi, kmetijski, čedalje bolj ubožava in se množe vrste kmetijskega proletariata. Kmet, ki je med vojsko imel novca za žitost, je danes ponekod že padel do menjice, davčna politika pa ga čedalje bolj obremenjuje preko njegove sile. Zato iz te bogate dežele ljudstvo sili

v Ameriko. Agrarna reforma še vedno čaka na rešitev, ker sploh ni bila resno mišljena.

Glede delavske socialne politike nismo v dveh letih prišli delj kakor do anket in komisij, pač pa velekapital pod zaščito držav, oblasti izžema vse stanove, draži produkte in pa slabša življenske pogoje delavstva, izrablja joč konjunkturo, dasi sam neprestano množi svoje dobičke in je s pomočjo bank korumpiral vse naše javno življenje. Srednji stan stoji še huje nego proletari in ljudje hodijo kupovat industrijske izdelke v sestrano Avstrijo, ker jih dobivajo ceneje nego pri nas, kjer špekulanti uprizarjajo nemoteno svoje orgije. Socialno najvažnejše delo naše države je bil razpust komunističnih delavskih organizacij, ki ne bo dosegel svojega cilja, ker se vlada na drugi strani nič ne menja za povzdigo gmočnega blagostanja delavnega ljudstva niti ima vsaj za bližnjo bodočnost izdelan kak načrt velikotekzne social. politične postavodaje.

Ako vlada govori o enakopravnosti plemen, svobodnem razvoju vseh sil in podobno, bje sama svoji dejanski politiki v obaz, kajti najočitnejša tendenca sedanje vlade je narobe ta, da izlepa ali izgrda vsili jugoslovanskemu ljudstvu ustavo, o kateri vsaj hrvatski in slovenski del države noče nič slišati izvemši zastopnikov bankovladstva. Z največjim pritiskom, grožnjami in organizacijo vsakovrstnega nasilja počenši od denunciacij pa do snovanja nekakih gard, se hoče provesti centralizacija, ki ubija vsako svobodno samoudejstvovanje narodnih sil, odbija plemo od plemena, seje nezadovoljstvo in mrznost med državljani. Centralizem je znak, da osrednja oblast našemu ljudstvu ne zaupa, zato pa je tudi ljudstvo izgubilo zaupanje do one države, ki jo je samo radovoljno, svobodno in z največjim navdušenjem osnovalo.

Mi verujemo, da je prestolni govor izraz odkritosrčne težnje postaviti našo državo na zdravo podlago, dasi vsako dejanje vlade nasprotuje vsakemu stavku tega slovesnega dokumenta. Zato upamo, da v zadnjem momentu v Belgradu krenejo na drugo pot, da se odreko vsakemu absolutističnemu zamislu in omogočijo vsem strankam in skupinam vseh treh plemen, da se skupno in sporazumno ustvari demokratična, avtonomistična in socialno-pravična ustava. Le to bo odgovarjalo plemenitim nagibom, o katerih govori prestolna beseda.

Demokratsko nasilje proti opozicionalnim poslancem.

Včeraj je bila naposled slovesno otvorena konstituenta z regentovim prestolnim govorom.

Takoj, ko je regent v svečanem sprevodu odšel iz konstituyente, se je seja nadaljevala. Ta del seje pa ni bil niti najmanj svečan. Prišlo je do hudega razbijanja in vpitja, ker je demokratski predsednik dr. Ribar za današnjo sejo samolastno določil dnevni red. Na današnji seji bi se imela vršiti razprava o poročilu verifikacijskega odbora ter volitev odbora za revizijo poslovnika in ustavnega odbora. Dr. Ribar je to določil v kljub glasnim protestom od strani poslancev. Krik pa je postal oglušujoč, ko je dr. Ribar izjavil, da poslanci, ki niso prisegli, ne bodo smeli več biti navzoči pri sejah zbornice. Kdor se bo tedaj danes hotel udeležiti razprav in volitev odbora za novi poslovnik ter ustavni odbor, ta bo moral prej priseči. Kdor ne priseže, ne bo mogel sodelovati. To je velikansko nasilje, ki je vzbudilo v zbornici včeraj strašen vihar. Ako to dr. Ribarovo demokratsko nasilje obvelja, bodo tudi poslanci Jugoslovanskega kluba postavljeni pred izbero: ali prisežejo in skušajo v ustavi rešiti, kar se da, ali ne prisežejo ter gredo domov. V tem slučaju bi zmagala seveda popolna centralistična ustava, če bo seveda vlada imela dovolj moči, da to izpelje.

Toda ravno vsled včerajšnjega nasilja, ki ga je proglasil demokrat Ribar, se

utegne zgoditi, da se bodo zemljoradniki, ki so bili že napol v vladi, zbal. Že se čuje, da se zopet pomišljajo. Zanimivo je tudi, da so Ribaru glasno pritrdjevali le demokrati, dočim so radikalci molčali kot grob. To in pa dejstvo, da je za predsednika radikalnega kluba zopet izvoljen znani Stojan Protić, ki tudi ni hotel priseči, kaže, da se utegne položaj za demokrate vendarle drugače zasukati kakor so pričakovali.

Radikalci so zahtevali, da se volitev v oba odbora (za poslovnik in ustavo) odgodi, dokler niso končana pogajanja z opozicijo ter najde izhod, da se bo tudi opozicija lahko udeleževala dela v konstituenti.

Demokrati so bili gluhi za to in dr. Ribar je samolastno proglasil svoj nasilni sklep. Zato bo današnja seja velike važnosti. Razjasnila bo, ali bo vladalo pri nas nasilje bankokratskih centralističnih demokratov ali pa od ljudstva izvoljeni parlament.

Kaj ukrenejo opozicijski poslanci, kaj ukrene sedaj, če obvelja Ribarovo nasilje, Jugoslovanski klub, se ne ve. Po Belgradu se širijo vesti, da bodo prisegli vsi opozicijski poslanci. Toda snočnja poročila zanikujejo te vesti, ker klubi o tem še niso sklepali. Odločitev opozicije pa bo veljavna za konstituento ter za cel potek bodočih dogodkov v državi.

Nove železnice na Slovenskem.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Ministrstvo za promet je odločilo, da se v Sloveniji zgradi nekaj novih železniških prog, ker so nekatere proge radi novih mej iz-

gubile na vrednosti. Najprej se bosta gradili progi Kočevje—Brod in Rogatec—Krapina. S to drugo progo bo Slovenija dobila zvezo s Prekmurjem.

Glas upijočega?

Mitroviška radikalna »Srbija« prinaša na uvodnem mestu članek dr. Vladimira Nikolića-Zemunskega pod naslovom »Nova ustava kot problem«.

Dr. Nikolić naglašuje usodno resnost koraka, ki ga ima pred seboj konstituenta: da nam da ustavo, ki je temelj vsega državnega življenja. »V Srbiji — piše Nikolić — so spremljale ustave od l. 1839., 1869., 1888. in 1903. težke krize in pretresi, ki so stali vladarje krone in celo življenje. Na Francoskem so od l. 1879. vse izpremembe ustave spremljale revolucije. Svetovna vojna je v mnogoterih državah izzvala najtežje ustavne krize.

Toda niti ena ustava ni tolikega pomena kakor je ta, ki jo mora naša skupščina v kratkem času vzeti v pretres. Preje je šlo pri nas večinoma za razdelitev oblasti med vladarjem in ljudstvom. Danes so ta vprašanja rešena (?).

Sedaj gre za prilično večjo stvar. To je za ohranitev države take, kakor je izšla iz vojne, večje nego katerakoli v naši narodni zgodovini. Biti ali nebiti, to pomeni danes ustava za edinstvo in obstoj države.

Potem govori Nikolić o velikih težavah, ki čakajo konstituento pri sklepanju ustave, saj prinaša vsako izmed treh plemen s seboj svojo vekovno zgodovino, svoje vekovne posebne težnje in cilje. »Sedaj bodo morali prestati svojo preizkušnjo krfska deklaracija, ženevski pakt in pakt l. 1918 in pokazati, da-li so bili iskreni in narekovani po potrebi našega naroda in njegove zgodovine. Tu bodo morali prestati obtežljivo preizkušnjo naša zgodovina in interesi, naše rodoljubje in pogled v bodočnost.«

Svoj članek zaključuje dr. Nikolić z naslednjimi uvaževanja vrednimi besedami: »O enem ne moremo dvomiti, da bo — pa naj že stojimo na konfederativnem ali zgodovinskem stališču — nedeljivost države ostala vrhovno in temeljno načelo, a da njeni deli ne bodo okovani z jeklenimi obroči, pod katerimi se ne more dihati. Ustava mora biti priznana od vseh članov kot zaščita naše bodočnosti in kot obrambni zid proti sovražnikom, ki na vseh naših mejah preže, da opazijo prve znake kakega našega razsula. Ustava, ki bi jo skovali s silo in z neslogo vzdrževali, bi bila smrtonosna. Ustava mora sedaj pravno urediti državo, ki jo je ustvaril meč. Ustava nam mora zagotoviti bodoči mednarodni položaj in dokazati, da je naša kultura resnična in evropska. Znano je, da država ne imponira zunanjemu svetu samo s svojo vojsko in kakovostjo svojega orožja. Videli smo kako se je v tem pogledu zgodilo z velikimi vojaškimi državami: Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Rusijo in tudi Turčijo. Državo ohranjuje stalnost in temeljitost njenega notranjega reda, zadovoljnost njenih državljanov in solidnost celega njenega javnega življenja. (Podčrtal Nikolić.) To so pravi temelji.

Zato je naša bodoča ustava in delo konstituyente problem, ki mora izpolniti vso našo duševno silo. Nikdar v zgodovini naših treh plemen ni bilo resnejšega trenutka in usodnejšega časa, nego je to delo — konstituyente.«

Ako bi vsi merodajni srbski krogi tako globoko umevali vprašanje bodoče ustave kakor dr. Nikolić, bi danes imeli polnoštevilno zbrano konstituento, ki bi v zavesti svoje neomejene moči in dostojanstva in svoje neposredne odgovornosti pred ljudstvom in zgodovino delala po svoji vesti in po svojih najboljših močeh. Tako bi dobili ustavo, ki pač ne bi dala vsem vsega, a vendar vsakemu tisto, kar neobhodno potrebuje za življenje. S tako ustavo bi se interesi države izistovetili z interesi vseh državljanov in tako zgradil državi najzanesljivejši temelj. A žal je v merodajnih srbskih krogih prevladal ozko-srčni plemenski in družinski egoizem, ki je dobil svojega zaveznika v bankokratstvu in političnem svobodnjaštvu, ki pokriva svojo nagoto z demokratskim plaščem. Trdno verujemo, da bo naša narodno in državno edinstvo premagalo vse preizkušnje, toda ako bo velika žrtve, pada odgovornost na tiste, ki hočejo večino podjarmiti in ji vsiliti svojo voljo, tiste, ki hočejo vdnjati državo in široke ljudske mase svojim enostranskim interesom.

Pašić pod demokratskim klobukom.

Včeraj se je po seji konstituante ministrski predsednik Pašić imel odpeljati z regentom. Ko pa je stopil v njegov voz, je opazil, da je pozabil v parlamentu svoj cilinder. Ko je predsednik demokrat dr. Ribar opazil to malo nepriliko, mu je hitro ponudil svoj cilinder. Regent je to opazil in pripomnil: »Evo Pašića v Ribarovem klobuku!« Ministrski predsednik je nato odgovoril: »Tu je simbolično izražena naša politična situacija!« Da! Radikalec Pašić je pod demokratskim klobukom. To kaže vse njegovo delovanje.

PARLAMENTARNI POLOŽAJ.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Včeraj so se pričela pogajanja z zastopniki zemljoradniških poslancev. Do sporazuma še ni prišlo. Pogajanja se nadaljujejo jutri v soboto. Medtem je klub zemljoradniške stranke poslal Nikoli Pašiću, kakor že poročano, pismo, v katerem se naglašalo, da je zemljoradniški klub pripravljen podpirati vsako vladno, ki bi hotela v ustavi izvesti zemljoradniške zahteve, označene v njihovih 20 točkah. Sodijo, da bosta Nikola Pašić in Ljuba Davidović sprejela večino teh točk, ne bosta pa pristala na to, da se volitve poslancev vrše po stanovih in da naj imajo volivci pravico, odpočitati svoje poslance, ker je to v praksi neizvedljivo. Istotako se ne more sprejeti zahteva zemljoradnikov, naj celokupno orožništvo preide v roke samoupravnih teles.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Danes sta posl. Lazić in Pucelj poročala v zemljoradniškem klubu o svojem prvem sestanku z Nikolo Pašićem in Ljubo Davidovićem. Klub ni edin, ali naj vstopi v radikalno-demokratsko vladno, ali pa naj se samo izjavi, da podpira vladno pri določitvi nove ustave. Pašić je danes povabil na razgovor predsednika muslimanske organizacije muftija Maglajića. Povabilu se je skupaj z njim odzval tudi posl. Salih efendi Korkut. Tudi v muslimanskem klubu ni enotnega naziranja glede vstopa v vladno. Šestorica poslancev s Karamehmedovićem, Maglajićem in Hrasnico na čelu se zavzema za vstop v Pašićev vladno. Ostali poslanci muslimanskega kluba zahtevajo širšo koalicijsko vladno tako, da bi v vladno poleg njihovega kluba vstopila tudi Narodni in Jugoslovanski klub.

Politični dogodki.

+ **Policija v konstituenti.** Kakor poroča neki belgradski list, v sedanji konstituenti ne izdaja vstopnic na galerije predsedstva konstituante, kakor je to splošno veljaven parlamentarni običaj, ampak policijski komisariji. Značilno za to klavrno »konstituantco«.

+ **Neresnična vest.** LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Iz poučenega vira se doznava, da je neresnična vest, da bi italijanska vlada zahtevala od naše vlade odložitve izvedbe rapalske pogodbe do meseca maja t. l.

+ **Anton Kristan — zopet poslanec.** G. Anton Kristan pri volitvah ni bil več izvoljen; pač pa je g. Etbin Kristan bil izvoljen na Štajerskem in na Kranjskem. Vsled tega je sedaj g. Etbin prepustil svoj kranjski mandat g. Antonu. Sedaj bosta socialdemokrate zastopala v konstituenti gospoda Anton in Etbin Kristan. — Narodni socialist g. Deržić je svoj ljubljanski mandat prepustil g. Brandnerju.

Dnevni dogodki.

— **Kaj je z zaplenjenim usnjem?** Iz Tržiča: Lansko leto je bilo tukajšnjemu tovarnarju Karlu Pollak zaplenjeno veliko usnja v vrednosti okrog 8 milijonov! Od prve inštanice je bil obsojen na 20.000 kron denarne globe, na 4 mesece zapora in zaplenbo blaga! Baje se je g. Polak pritožil v Belgrad in zdi se, kot da je že vse poravnano, ne da bi kaj kazni plačal ali bi bil kaj zaprt ali da bi mu bilo usnje zaplenjeno! Če bi bilo to res, zahtevamo od pristojne oblasti pojasnila v tej stvari in ne pustimo, da bi se taki gospodje zatekali v Belgrad in bi bilo zopet vse dobro.

— **Promet na državnih železnicah.** V območju inšpektorata državnih železnic v Ljubljani se vzpostavi v noči od 16. na 17. januarja 1921 celokupni promet na vseh progah v istem obsegu kakor je bil pred omejitvijo t. j. pred 25. decembrom 1920. Direktna vlaka št. 1010 in 1011 odpeljeta že 16. januarja iz Zagreba oz. Ljubljane.

— **Prepoved časopisov v vojski.** »Obzor« doznava iz verodostojnih voj. krogov, da je moštvo SHS vojske prepovedano čitanje vseh listov, ki izhajajo v nesrb-skih pokrajinah.

— **Za brezplačne vožnje vojakov-dopustnikov.** LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Minister vojne Branko Jovanović je sporočeno z ministrom za promet Jovanovićem izdelal poslovnik za brezplačne vožnje vojakov-dopustnikov.

plačno vožnjo vojakov na železnicah, kadar potujejo domov na dopust.

— **Tihotapstvo s tobakom.** V belgradskem pristanišču so naši carinski organi zaplenili na nekem parniku, ki je bil namenjen na Dunaj, 50.000 smotk havank in 100.000 cigaret, katere so hoteli iztihotapiti na Dunaj.

— **Znižanje veseličnega davka — kinematografom.** Zagrebški kinematografi ves čas, odkar se je vpeljal veselični davek, štrajkajo — ne prirejajo predstav. Sedaj poročajo neki zagrebški list, da je finančni minister sklenil znižati davek kinematografom za 20 do 30 odstotkov. Kina se bodo torej zopet odprla — na škodo ljudskih žepov in pravosti.

— **Stavbeno gibanje v Zagrebu.** Zagrebška občina pridno nadaljuje stavbena dela na svojih novih zgradbah: na Sejmišču zida stanovanje za delavce, na Ciglarni pa za mestne uradnike. Če bo vreme ugodno, bodo hiše do julija gotove.

— **Malopriden oče.** Zagrebški listi poročajo, da je tamošnja policija 13. t. m. prišla na ulici 12 letnega dečka, ki je govoril samo slovensko. Deček je pripovedoval, da je njegov oče odšel iz domače vasi z neko žensko, njega pa je pogljal po svetu. Kot svoje ime je navedel deček Alojzij Zbemšek, drugega ni vedel povedati. Ker ima kožno bolezen, so ga oddali v bolnišnico, oblast pa preiskuje, kam je pristojen.

— **Občinska užitnina v Belgradu** je donesla občini l. 1920. 8.368.844 dinarjev nasproti 2.175.946 dinarjev l. 1919.

Naša društva.

d **Spored telovadnega večera**, ki gapriredi jutri zvečer ob 7. uri v veliki dvorani hotela Union Dijaški Orel (Ljubljana): 1. Sprejem novih članov in slavnostni govor. 2. Telovadba: a) članske proste vaje; b) odsekove skupinske vaje; c) vaditeljske proste vaje; d) moreške; e) orodna telovadba (drog, bradlja, koza in konji); f) težka atletika (dviganje ročev in rokoborba) in f) skupine. — Prireditve se vrši pri pogrnenih mizah. Srečolov, šaljiva pošta itd. Svira popoln dijaški orhester. — Vstopnina: 12, 6 in 3 K. Vstopnice se dobe v Unioni pred prireditvijo. — Jutri vsi k našim fantom! Kršč. soc. delavci iskreno vabljeni.

d **Šentpetersko prosvetno društvo** priredi v ponedeljek, dne 17. t. m. ob pol 8. uri zvečer jako zanimivo predavanje. Vstop prost. — Po predavanju odborova seja.

d **Izvanredni občni zbor zveze trg. in priv. nastavlencev** se vrši v torek, dne 18. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni, 3. nadst. Dnevni red: otvoritev obnega zbora, tajniško in blagajniško poročilo, volitev. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Katoliški obzornik.

* **Verska šola na Francoskem.** Kakor poroča »Croix«, ima departement (samo kakor župnija) Maine et Loire 728 državnih brezverskih šol in samo 508 »svobodnih« t. j. katoliških, zasebnih učilnic. A dajši so v znatni manjšini, imajo katoliške šole vendar za 4829 učencev več ko državne. Od l. 1914 do 1918 se je njih število pošestorilo. Zanimivo je, da vzdržuje država celo vrsto »šol«, ki imajo učitelje, učencev pa — ne, ali za katoliške šole nima niti fikcal! Navedene številke so jasen dokaz, da so se državne šole slabo obnesle in kako mislijo o njih francoske družine.

Kultura.

k »Ženitev« in »On, ona, on« uprizori jutri v nedeljo ob pol 8. uri zvečer Ljudski oder v Ljubljani. Kdor želi dobre zabave, naj si predstavo ogleda. Vstopnice se dobe v navadnih prodajah.

Socialni vestnik.

o **I. kongres kopalšč, toplic, letovišč in zdravilišč v Jugoslaviji** se je vršil v Zagrebu koncem minolega decembra. Kongres je v 16 sklepah označil svoje zahteve in načrte, iz katerih posnemamo: Vsa kopaljšča, toplice, letovišča in zdravilišča v Jugoslaviji se združijo v enotni zvezi s sedežem v Zagrebu. — Podržavljenje teh podjetij se odločno odklanja, ker more povzdigo zagotoviti le zasebna iniciativa. Pač pa naj država sodeluje pri povzdigi tujskega prometa s pospešenjem in izpolnitvijo raznih prometnih sredstev, z dovolitvijo brezplačnih posojil itd. V socialnem oziru je kongres izjavil, da so lastniki kopalšč, toplic, letovišč in zdravilišč pripravljeni omogočiti socialno potrebni: invalidom, bolnim otrokom, uradnikom in delavcem zdravljenje in okrepitev z brezplačno oddajo stanovanj, zdravilnih voda in drugih zdravilnih sredstev ter hrano po nižani ceni. Vse to pa v prvi vrsti izven sezone, to je takrat, ko mine naval plačujočih gostov, drugače pa po možnosti. Lastniki gornjih podjetij po-

zivajo vlado, naj za socialno potrebne postavi barake in šotore, v katero svrhu so oni pripravljeni odstopiti potrebna zemljišča. — Za predsednika pripravljalega odbora, ki naj izdela pravila za zvezo, so bili izvoljeni: Ciril Žižek, predsednik Sportne zveze v Ljubljani kot predsednik, Ciril Dolenc, ravnatelj Rogaške Slatine, Ivo Fuchs iz Daruvara, vladni tajnik dr. Herzog in tajnik Društva za tujski promet Dragomanović.

o **Tajništvo vojnih invalidov, vdov in sirot** v Mariboru priredi dne 16. januarja ob 10. uri dopoldne v restavraciji Fuchs, Jurčičeva ulica št. 7, poučni pogovor o pomenu organizacije. Vabljeni so vsi invalidi, vdove in sirote, člani in nečlani. Govorili bodo dr. Breclj, dr. Ribnikar in dr. Jež.

Gospodarstvo.

GOSPODARSKI PREGLED.

Pridobivanje petroleja na Rumunskem polagoma raste. V prvih devetih mesecih leta 1919 se ga je dobilo 6.939.830 meterskih stotov, lansko leto pa je v isti dobi narastlo pridobivanje petroleja na 7.467.370 meterskih stotov. Vrtanje petrolejskih virov traja jako dolgo in stane milijone. Rumunska je glede petroleja bogata dežela in ga bo v kratkem izvažala še vse bolj kot doslej. Rumuni jadrsko danes čisto v drugih vodah. Bratijo se z Nemci. Vodja rumunskih germanofilov, žid Marghiloman je na krmilu. Rumunski princ se je oženil z nemško princezino. Prijatelj antantnih držav, Take Jonescu, je odstavljen. Rumunska je dobila od vojne plena izmed vseh držav največji delež. Narastla je v močno državo z najrodovitnejšo deželo Besarabijo. — V Bruslju se je vršila finančna konferenca antantnih državnikov z zastopniki Nemške. Po versajlski pogodbi ima Nemška plačati l. maja 1921 20 milijard mark v zlatu kakor prvi obrok vojne odškodnine. Nemci pa trdijo, da so antanti že plačali 30 milijard mark, ker so izročili trgovske ladje, vredne 5 milijard mark ter odstopili Alzacijo-Loreno v vrednosti 10 milijard mark. Bp. li Francoska s tem zadovoljna, bo pokazala bodočnost.

Na Nemškem je vedno več papirnatega denarja v prometu. V začetku meseca decembra minulega leta ga je bilo v prometu za 85.208 milijonov mark. Vsak teden imajo za 400—500 milijonov več papirnatega denarja. Zaradi tega pa marka pada od dne do dne. Nemec je plačal v drugi polovici minulega meseca (1920) za 100 belgijskih frankov 400 mark, za 100 nizozemskih goldinarjev 2302, za funt šterlingov 257 mark, za 100 francoskih frankov 436, za 100 peset 969, za 100 lir 257, za 100 danskih kron 1113, za 1 dolar 73, za 100 avstrijskih kron 17, za 100 češkoslovanskih kron 82, za 100 dinarjev 192 mark. Menjalnica v Curihu je plačala isti dan za 100 mark 8.87 frankov, za 100 dunajskih kron 1.65 frankov, za 100 čeških kron 7.32 fr., za 1 dolar 6 in pol franka, za funt šterlingov 22.6 fr., za 100 francoskih frankov 38 in pol franka, za 100 lir 22.75 fr., za 100 belgijskih frankov 40 fr., za 100 dinarjev 4.50 švicarskih frankov. — Ko je postal dr. Rašin češkoslovski finančni minister, so izplačali v Curihu za 100 čeških kron 35 švicarskih frankov, danes plačajo samo še 7.32 franka. Kaj se to pravi, ve vsak obrtnik. Pri takih razmerah ne more češki obrtnik kupovati surovin v tujini, posebno ne v Švici, na Angleskem in v Severni Ameriki.

Matej Erzberger, bivši vodja katoliškega centra, je ustanovil v Hamburgu veliko banko. Za ravnateljja si je vzel Cohna. Namera bo vendarle res, kar nekateri trdijo, da je Matej Erzberger židovskega pokolenja. Nemci tarnajo, da ne morejo dati v Belgijo in Francijo 800.000 krav in tožijo, da imajo 2 milijona skrufuloznih otrok. To jadikovanje ameriški in angleški listi poslušajo in imajo z Nemcem potrpljenje.

Poljedelsko ministrstvo v Washingtonu je objavilo letošnji bombažev pridelek. V letu 1920 so pridelali farmarji 12.987.000 žokov bombaža. Med svetovno vojsko je bil bombažev pridelek v Severni Ameriki takle:

Leta 1916. 12.311.000 žokov, leta 1917. 10.949.000 žokov, leta 1918. 11.700.000 žokov, leta 1919. 11.039.000 žokov.

V Severni Ameriki se je torej zadnje leto pridelalo precej več bombaža. Žok bombaža tehta 508 ameriških funtov. Za kg bombaža se je plačalo v vojski 50 do 60 centov, sedaj je padla cena na 17 centov. Svojsko se nakupili Čehi bombaža za svojo republiko za 6000 milijonov čeških kron. Tako dragi bombaž morajo sedaj tekstilne tvornice češkoslovaške republike kupovati in predelavati. Jasno je, da je blago iz tega bombaža tako drago, da ga ne morejo spraviti na trg v tujino. Farmarji so se bili oprijeli bombaževih nasadov in so obsejali za 16 milijonov oralov manj pšenice. Sedaj zopet lahko pretvarjajo bombažev plantaze v pšenična polja.

— **Ameriški farmar in avtomobil.** Avtomobil je za ameriškega farmarja najpotrebnejše orodje. V Združenih državah je 40 odstotkov vseh avtomobilov v rokah farmarjev in 5 odstotkov farmarjev ima več kot en avtomobil. Tekom zadnjih 10 let so kupili farmarji več kot 8.500.000 avtomobilov. V letu 1920 so kupili farmarji naravnost od tvornicarjev 400.000 do 600.000 novih avtomobilov, drugih 250.000 so pa drugje kupili. Avto-

bile vidiš na farmah, kjer jih rabijo žene in otroci farmarjev in v nekaterih krajih jih rabijo za prevažanje delavcev na delo in domov. Farmar potrebuje avtomobil večidel za svoj lastni poklic. On drži s pomočjo avtomobila sine in delavce na farmah. zakaj z njimi se lahko vozijo v mesto na zabavo, ne da bi tratili dragi čas. To je vsekako važen moment pri današnjem pomanjkanju poljskih delavcev.

AGRARNA REFORMA.

LDU Belgrad, 14. januarja. (ZNU) Iz Srema je došla deputacija, ki se je pritožila pri ministrstvu za agrarno reformo, da veleposesniki neusmiljeno sekajo in uničujejo gozdove, da bi se odškodovali z denarjem prej, nego pride do izvedbe agrarne reforme.

SRBSKI ŠOLSKI ZAKON DELA TEŽAVE.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) Prosvetni inšpektorji so imeli predvčerajšnjim in včeraj v ministrstvu prosvete posvetovanje, na katerem so razpravljali o težkočah povodom uveljavljanja srbskega zakona za ljudske in srednje šole v Vojvodini kakor tudi o korakih, ki jih je treba podvzeti, da se te težkoče odstranijo.

POGAJANJA Z AVSTRIJO.

LDU Belgrad, 14. jan. (ZNU) V Belgradu se bodo pričela pogajanja z avstrijskimi delegati radi sekvestriranih imetij avstrijskih državljanov. Istočasno se bo tudi uredilo vprašanje o denarnih depojih naših državljanov, ki se nahajajo v raznih avstrijskih denarnih zavodih.

r **Radikalni parlamentarizem.** Par dni pred državnim prevratom, ki je napravil Napoleona III. od predstavnika republike pa do cesarja, je on nestrno pričakoval izida glasovanja v parlamentu v neki važni točki svoje politike. Po končani seji je predsednik parlamenta predložil listino glasovalcev: 95 jih je glasovalo za, a 105 proti njegovemu predlogu. Napoleon jezo preleti listo z očesom in se ustavi pri poslednji petnajstici: »Vidite, ti so mi vse pokvarili! Stavite moj predlog jutri ponovno na dnevni red!« Isto noč je moglo petnajst poslancev že premišljati v takrat se republikanskem zaporu o svoji slabi taktiki. — Sijajno sredstvo! Svetujemo demokratom, da ga vporabijo, ker drugače se ne bodo obdržali na vladi!

Odgovorni urednik Anton Marinček.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Zopet nekaj za Vas!

Mučili Vas glavobol? Trganje po udih? Glit in revmatizem? Prehlajenje? Nesparvanje? Nervoznost?

Poizkusite tudi Vi Fellerjev pravi Elsa Fluid. Čudili se bodele in irvalili Fellerjev Elsa Fluid kot dobrega prijatelja v hudih časih! 6 dvojnati ali 2 veliki specialni steklenici 4 K. Revmatizem, glavobol, tablete zoper revma 15 K. Aspirin praski 15 K.

Ali kašljate?

Sluz odstranite in kašelj tolaži Zagorski prski sok 9 K. Hega-ploščice (prsnice pastile zoper kašelj) 750 K. Bonboni iz slada in trpotca od 3 K. naprej. Prsni čaj proti kašlju 8 K. Plakski sirup 8 K. Guajakoli sirup na zdravniški predpis 40 K. Lipov čaj 8 K.

Glavobol?

Ravno tako pripraven, kakor zanesljiv v uporabi je Fellerjev mentolni erdn. »Elsa« 12 K. Prasek zoper glavobol 15 K. Kina prasek, prasek zoper mrzlico 30 K.

Zobobol?

Zobne kapljice 5 K. Zeleno olje 30 K. Očesna voda 5 K.

Srbečica, garje.

Mazilo zoper garje 12 K. Napitno mazilo 16 K. 20 K. Zvepljeno mazilo 12 K. Vsa ostala mazila kakor Zinkovo mazilo, belo svinčeno mazilo, aromatično mazilo, lavorovo mazilo v skatljah po 3 K. 7 in 12 K. Mazilo za rane 15 K. Otroško mazilo in katrni cvet 12 K. 60 K. Mazlo zoper ozebline 15 K. Diahilol obliž, repni obliž 2 K. in 4 K. Cvet in mazilo zoper golšo 15 K.

Zdravila za živino.

Zivinski prah 1 skatlja 750 K. Mazilo za konje 25 K. Arnika 6 in 30 K. Grenka sol 3 K. Kreolin 15 K. Terpentinsvo olje 6 K. 30 K. Gosti terpenin 5 K. in 10 K. Mazilo zoper usi 3 K. in 12 K.

Pri vprašanju

naj se priloži poštne znamke za odgovor.

Ali Vam želodec ni v redu? Težka prebava? Nimate teka?

Oj, kako bodele zadovoljni, če poizkusite Fellerjeve prave Elsa-kroglice! Te so resnično dobre! 6 skatljic 18 K. Sagrada Barber 12 K. Želodec okrepjujoča švedska tinktura 20 K. Balsam in življenski esence 6 K. Pravi Seelhorstjev balsam 15 K.

Za prebavo!

Prebavni prasek 4 K. Soda bicarbonica 3 K. Otvarjalna želodčna sol 6 K. Regeneroči znanka »Hega« (fizioloske soli po prof. Neusserju) 1 skatlja 25 K. Najfinše ričeno olje 6 in 30 K. Tamarinden pastile 250 K. Čaj za čiščenje krvi 8 K. Senevovo listje in Mutterbleter od 3 K. naprej.

Slabokrvnost?

Tekoči železni ekstrakt 10 K. Železni albuminat 40 K. Na zdravniški predpis Arsoerrintektoletes iz lekarne k sv. Duhu na Dunaju 25 K. Hegaferin 45 K. Apneni železni sirup 20 K. Blaudtekoletes 15 K. Pravo najfinše ribje olje »Elsa« 85 K.

Sredstvo zoper gliste!

Elsa glitovni sladkorji 1 vrečka 750 K. sladkano ali čisto glitovno seme na tehnično od 4 K. naprej.

Proljev, diareja?

Bastirjevo kolera kapljice 15 K. Krčne kapljice 10 K. Čimeto v kapljice, Melisso cvet, Kamilične kapljice, Kimlovo kapljice, Promenčeve kapljice, Baldrian kapljice, Hofmannove kapljice mala steklenica 3 K. velika 30 K. Brobove kapljice (Bibergetropfen) za žene 3 K.

Državna trošarina

se računa pri alkoholnih preparatih posebno, ampak samo po lastnem strošku.

Omot in poština

se računa posebno, toda najejane. Priporočamo, da se več enkrat naročiti, kajti stroški na več robe razdeljeni, manj znašajo.

II. **Naročila se adresirajo na:**
EVGEN V. FELLER, lekarna,
Stubica donja, Elsatr 245. Hrvatska.